

АКТУЕЛНА ПИТАЊА
НАШЕ
ЈЕЗИЧКЕ КУЛТУРЕ

ПРОСВЕТНИ ПРЕГЛЕД

Др Митар Пешикан

ПОСТОЈИ ЛИ ПОСЕБНА ЦРНОГОРСКА КЊИЖЕВНО — — ЈЕЗИЧКА ВАРИЈАНТА?

Пре свега, у вези с рефератом др Фекетеа, треба потпуно одређено подржати оно што је сада рекао академик Ивић у погледу могућног посебног нормирања. Свако упуштање у посебно нормирање, у утврђивање некаквих језичких правила које би се вршило у оквиру наше републике, неминовно би водило стварању једне републичке норме, јер отворена питања нису таква да бисмо при одвојеном нормативном раду спонтано дошли до истих решења. Истина, велика је невоља наше језичке културе што је без једне разрађене, доследне, пуне норме и без службе која уређује оно што као ново искрсава у животу језика. Али, још би већа невоља била стварати више парцијалних норми. Мислим да је за многе ствари боље и сачекати, нека буду неко време нерешене, тражећи прилику и надајући се да ће она доћи — да можемо уређивати отворена питања наше језичке културе *нормално*; а то значи заједнички, тј. да утврђена решења важе донде докле то оправдава језичка материја, а не до републичке границе. Боље је и да ишчекујемо него да се — у реаговању на друге језичке сепаратизме и на оно што се ради о неким другим срединама — и сами упуштамо у посебно нормирање.

Што се тиче имена језика, ономе што је Ивић рекао у прилог имена *српскохрватски*, може се додати још један аргуменат, лингвистички. Наиме, природни је склоп сложеница да прво долази краћи па дужи део. Према томе, ми, овде, немамо разлога да избегавамо тај сразмерно једноставни назив и да га стално оптерећујемо оном гломазном формулацијом: „српскохрватски, односно хрватскосрпски”. Јасно је и то да такве сложенице или полусложенице треба схватити као истозначне, без обзира на редослед саставних делова, као што је исто нпр. „грчко-југословенски односи” и „југословенско-грчки односи”. А кад значи исто, немамо разлога за удвајање.

Хтео сам још једну ствар да поменем, на коју нас је подсетио Б. Брборић преносећи неке Брозовићеве мало новије формулације, које — свеједно да ли изричито или околишно — у ствари набацују питање црногорске књижевничке варијанте. Мислим да би, бар засад, потпуно вештачки било постављати то питање. Засад нема црногорске језичке варијанте, црногорски стандарднојезички израз или књижевни језик у Црној Гори (схваћен као комуникативни стандард, а не као језик лепе књижевности, која — као и друге — прибегава и дијалекатским ризницама) — не разликује од онога који је овде уобичајен ни по чему сем што је тамо готово искључиво ијекавица. Није, уосталом, има прилично и овде у Србији ако оцењујемо по количини а не по сразмери; кад бисмо сабрали све што се ијекавицом објави у Србији и упоредили то са оним што се објави у Црној Гори, једва да би овде тога било нешто мање.

Било како да се сузи наше право и могућност да наш језички израз посматрамо и негујемо као свој и заједнички, јасно је да наша оријентација и у овој средини, у Србији, у самом Београду мора остати довољно широка да наша норма увек буде и екавска и ијекавска. Наша варијанта спрскохрватског књижевног језика од Вука и Даничића до данас (а тако треба да буде и убудуће) има, равноправно, свој екавски и ијекавски вид. Кад је то тако, онда је њен ијекавски вид фактички исто што и црногорска стандарднојезичка ситуација; у то се може свако уверити ако нпр. узме какав текст из „Побједе“ и само га екавизира: нико неће препознати да није написан овде у Београду, а исто показује и обрнути оглед.

Према томе, право је питање не „што представља црногорска варијанта“ (Брозовић, на лексикографском научном скупу у Београду 1981. г.) него: има ли посебне црногорске књижевнојезичке варијанте. Одговор је: нема, и засад нам је непотребно увођење тога појма.